STÁLE EXPOZÍCIE

MESTA SKALICA

Interreg
Slovensko – Česko
Spolufinancovaný Európskou úniou
FOND MALÝCH PROJEKTOV
ER BBK
EUROREGIÓN BÍLÉ - BIELE KARPATY

Starobylé slobodné kráľovské mesto Skalica ležiace na hraniciach s Českou republikou v regióne Záhorie, patrí vďaka svojej histórii medzi najstaršie mestá na Slovensku. Prvá písomná zmienka sa píše k roku 1217 a výsady slobodného kráľovského mesta Skalica obdržala od Ľudovíta I. Veľkého v roku 1372. Kráľ dal mesto opevniť hradbami, stavali sa 10 rokov a máme ich v značnej miere zachované do dnes.

V meste môžete navštíviť 12 sprístupnených historických pamiatok. Ich návštevu so sprievodcom a odborným výkladom je možné absolvovať celoročne. Prehliadku si môžete objednať v Turistickej informačnej kancelárii mesta Skalica.

Skalica ponúka veľa turistických atrakcií – najväčšie lákadlo pre turistov je bezpochyby Prístav Skalica na Baťovom kanále. Na tejto českej plavebnej ceste je to jediný prístav situovaný na Slovensku.

Medzi ďalšie atrakcie patrí golfové ihrisko, Skalické rybníky alebo rekreačná oblasť Zlatnícka dolina. Medzi najpopulárnejšie gastronomické špeciality patrí Skalický trdelník – prvý slovenský výrobok s ochranným zemepisným označením a Skalický rubín – červené víno s chráneným označením pôvodu.

Skalica je prirodzeným centrom kultúrneho diania v regióne. Ponúka veľa možností kultúrno-spoločenského vyžitia – hudobné festivaly, koncerty a kultúrne podujatia, ktoré sa v Skalici každoročne organizujú, sa tešia mimoriadnej obľube i za hranicami nášho regiónu.

Tipy pre Vás:

- **Skalický trdelník**
- **Prístav na Baťovom kanáli**
- **Zlatnícka dolina**

Publikácia vydaná v rámci projektu Zachovanie kultúrneho dedičstva prihraničnej oblasti.
Kód malého projektu: FMP/KCR/01/03_SK
Bezplatná publikácia
Výhradnú zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesú jej autori
a nedá sa stotožniť s oficiálnym stanoviskom Európskej únie.

EXPOZÍCIA LEKÁRNE MILOSRDNÝCH BRATOV

Základy farmácie položili v Európe a teda i v našich končinách liečiteľské rehoľné rády. V kráľovských mestách Uhorska vznikali lekárne v 14. – 16. storočí. Prvá písomná správa o lekárni v Skalici je z roku 1646. Bol to zápis inventáru lekárne. Tá sa v zápise nazývala Apotheka.

Rehoľné rády sa venovali pastoračnej, misijnej, pedagogickej a osvetovej činnosti, bratia jezuiti sa intenzívne venovali i charite a zdravotno-sociálnej práci. Neodmysliteľnou súčasťou ich pôsobenia bolo aj zriaďovanie rádových lekární. V Skalici začali pôsobiť jezuiti

v roku 1660. Koncom 17. storočia zriadili pravdepodobne v kolégiu lekáreň (v dnešnom gymnáziu), ktorá slúžila nielen pre Skaličanov, ale navštevovali ju aj pacienti z Moravy. V roku 1773 bola jezuitská rehoľa zrušená. Na Slovensku pôsobil aj Nemocničný rád sv. Jána z Boha, ktorý vznikol v Španielsku. U nás ho skôr poznáme pod menom Milosrdní bratia. Kláštory vybavené nemocnicami a lekárňami mali Milosrdní bratia v Bratislave, Skalici a Spišskom Podhradí. Lekárne viedli erudovaní lekárnici. Lekárne, ktoré slúžili nielen kláštorným nemocniciam, ale aj občanom, mali na svojich vývesných štítoch znak rehole – granátové jablko s krížom. Do Skalice prišli Milosrdní bratia v roku 1769. Prevzali kostol a kláštor po karmelitánoch. Prevzali aj lekáreň jezuitov, ktorú si presťahovali do svojich priestorov.

Lekáreň mala viac miestností: lekárenskú oficínu, laboratórium, časť pre uskladnenie aromatických vôd a iných tekutých liečiv a povalu na sušenie a úschovu liečivých rastlín. Bola to dobre vybavená lekáreň. V priečinkoch regálov boli umiestnené nádoby z rôznych materiálov: sklo, drevo, porcelán, majolika a iné.

Zariadenie lekárenskej oficíny bolo realizované z dvoch druhov drevín. Čelá, nohy a všetky pohľadové plochy z dubového dreva. Bočné a zadné steny z ihličnatého dreva.

Mobiliár bol pôvodne vyrobený na mieru pre jezuitskú lekáreň a pravdepodobne tvoril štýlový celok s ostatným dobovým zariadením v interiéroch jezuitského komplexu.

Milosrdní bratia mali zo Skalice odísť v r. 1950 v rámci komunistickej „akcie K“, kedy im bola lekáreň znárodnená, ale bolo im povolené zostať, nakoľko opatrovali chorých v nemocnici. Z mesta odišli

v r. 1956. Naďalej plnila úlohu verejnej lekárne, až do roku 2007, kedy bola definitívne zatvorená. Po roku 1989 bol skalický majetok, teda aj zariadenie lekárne, vrátený Milosrdným bratom. Po čase bol mobiliár prevezený a umiestnený na rôznych miestach. V nedávnej dobe bol navrátený do Skalice a zreštaurovaný.
Lekáreň v súčasnosti slúži ako pamiatka na pripomenutie si histórie zdravotníctva a lekárenstva v meste Skalica.

**Turistická informačná kancelária mesta Skalica,
Námestie slobody 11 (Dom kultúry),
tel.: +421 34 664 53 41, mobil: +421 915 723 216,
e-mail: tik@mesto.skalica.sk**

EXPOZÍCIA KNÍHTLAČE

Začiatok tlačiarenstva v Skalici je možné datovať do začiatku 70. rokov 17. storočia, kedy (asi r. 1663) jezuiti založili kníhtlačiareň. Tú si v r. 1760 odkúpil Václav Šulc. V r. 1769 ju ale predal Jozefovi Antonínovi Škarniclovi. Tak sa začala história Škarniclovskej tlačiarne, kedy štyri generácie tejto rodiny (skoro 130 rokov) sa stali súčasťou slovenskej národnej kultúry.

Jozef Antonín Škarnicel sa narodil na Morave, chcel sa ale osamostatniť, preto odišiel do Skalice. Presťahoval sa z Olomouca. 9 rokov pôsobil v Šulcovej tlačiarni a ako 40-ročný tlačiareň odkúpil. Presťahoval ju z pôvodných priestorov (dnešný hotel Tatran) a vytvoril základné predpoklady úspešného fungovania tlačiarne i vydavateľstva. Vydával v latinskom, nemeckom, českom i maďarskom jazyku. Stal sa tlačiarom osvieteneckej literatúry. V roku 1780 sa vrátil do Olomouca, kde prevzal rodinnú tlačiareň po svojom svokrovi a skalickú predal svojmu synovi Františkovi Xaverovi Škarniclovi. Ten ju

potom viedol štyridsaťtri rokov. Za jeho vedenia sa začala produkcia zvyšovať. Tlačiareň prevzal ako 29-ročný. Pokračoval v tlačení spisov, tlačil tiež pre školy a iné inštitúcie výročné správy, ročenky, tlačil kalendáre. Tie boli v tom období hlavným informačným zdrojom širokých vrstiev ľudu.

Po jeho smrti prevzali tlačiareň jeho synovia a vdova. Jedine syn Jozef sa ale venoval tlačiarni v Skalici. Bol to schopný organizátor práce v tlačiarni. Veľmi dobrú spoluprácu mal s Danielom Lichardom, redaktorom časopisu Obzor a dlhoročným vydavateľom kalendára Domová pokladnica.

Na Skalicu sa zamerali Štúrovci, keď tu chceli zriadiť kníhkupectvo a vybrali si tlačiareň Jozefa Škarnicla, kde vydávali slovenskú spisbu. Pre vzdelávanie širokých vrstiev obyvateľstva malo význam vydávanie drobných náučných alebo zábavných a cenovo dostupných publikácií.

S tlačiarňou sa spájajú mená Jozef Miloslav Hurban, Viliam Paulíny Tóth, František Víťazoslav Sasinek, Pavol Blaho a iní.

Rozhodujúci význam pre povznesenie národa malo zdokonalenie hospodárstva, zavádzanie nových technológií a strojov. Toto si uvedomoval Daniel Lichard a začal vydávať časopis Obzor, kalendár Domová pokladnica, Slovenský kalendár, príručky Malý gazda, Malá gazdiná, Malý účtovník. Lichard bol technický riaditeľ tlačiarne a zaslúžil sa o jej modernizáciu.

Jozef Škarnicel zriadil vo svojom podniku okrem kníhkupectva aj knižnicu. Podporoval na štúdiách nadané deti z chudobných rodín.

Tlačiareň vydávala teda osvietenecku literatúru, štúrovské tlače, knihy, periodiká, jarmočné tlače, plagáty, úradné tlače ,kalendáre ai. ale

tiež bankovky. Tlač bankoviek udelil ako právo Jozefovi Škarniclovi panovník Ferdinand I. Jozef sa stal i čestným tlačiarom Matice slovenskej . Za jeho obdobia sa tu tlačilo 16 časopisov.
Po smrti Jozefa Škarnicla prevzala tlačiareň vdova a dcéry. Výrobu však vedú Lev, Vítkovič a Jozef Teslík.
Činnosť tlačiarne pokračovala i po roku 1897, kedy ju odkúpili Teslíkovci, ktorí vo vydávaní nadviazali na rod. Škarniclovú až do roku 1949.

**Turistická informačná kancelária mesta Skalica,
Námestie slobody 11 (Dom kultúry),
tel.: +421 34 664 53 41, mobil: +421 915 723 216,
e-mail: tik@mesto.skalica.sk**

MLYN BRATOV PILÁRIKOVÝCH

Mlynov bolo v Skalici vždy veľa. Predovšetkým to boli mlyny vodné, ktoré boli rozosiate na potokoch pretekajúcich chotárom mesta. Okrem toho tu bol i veterný mlyn nad mestom smerom k obci Sudoměrice, ktorý vystaval Mandelík a ktorému Skaličania nepovedali inak ako „povjetrňák“ (dnes už neexistuje).

Začiatkom 20. storočia odkúpili jeden z mlynov bratia Pilárikovci. Bol to malý vodný mlyn. Pilárikovci ho chceli rozšíriť a zmodernizovať, preto podali žiadosť o prestavbu starého mlyna. Novostavba bola schválená v roku 1927.

V priebehu nasledujúcich rokov sa uskutočnilo niekoľko úprav, predovšetkým pribudli nové skladové priestory. V roku 1936 bola postavená vila Pilárikovcov.
V januári 1938 žiadali Pilárikovci o schválenie prevádzky novopostaveného plynnosacieho pohonného stroja o 60-70 PH, ktorý mal byť v užívaní od 2. januára 1939, lebo ku koncu roka 1938 končila zmluva o dodávke elektrického prúdu. Od roku 1939 elektrický pohon strojov vymenený za plynový, pretože sa ukázal ako efektívnejší. Na konci 2. svetovej vojny bol pohon opäť vymenený za elektrický. Pilárikovci mali k dispozícii aj laboratórium.

V mlyne sa mlela periodicky pšenica a raž.
Do mlyna chodili mlieť obilie ľudia z okolitých obcí. Počas vojny tu bolo obchodné mletie pre vojsko a pre štát.

SECK
DRESDEN

Po znárodnení (1951) mlyn patril najprv pod štátne mlynárske podniky v Bratislave, neskôr pod Piešťany a napokon pod Mlyny Nitra. Po znárodnení tu bolo už iba obchodné mletie, lebo súkromný sektor už samozrejme v tom čase nebol. 30. júna 1962 bol mlyn zakonzervovaný a definitívne zatvorený.

Turistická informačná kancelária mesta Skalica,
Námestie slobody 11 (Dom kultúry),
tel.: +421 34 664 53 41, mobil: +421 915 723 216,
e-mail: tik@mesto.skalica.sk

Tipy pre Vás

Skalický trdelník

Sladká špecialita z cesta s vlašskými orechmi, ktorej výroba má dlhú tradíciu. Koncom 18. storočia sa v Skalici usadil maďarský generál vo výslužbe, filozof a básnik gróf József Gvadányi, ktorý žil v Skalici v rokoch 1783 – 1801. Ten do svojich služieb prijal kuchára zo Sedmohradska. V ústnom podaní sa hovorí, že to bol práve on, kto priniesol do Skalice recept na výrobu trdelníka.
Skalický trdelník sa v meste dodnes vyrába pôvodnou metódou na otvorenom ohni podľa tradičnej receptúry v čiernej kuchyni františkánskeho kláštora. Cesto sa namotáva na drevený valček „trdlo“ a otáčaním sa pečie na ohni.
Po tejto špecialite je pomenovaná i významná každoročná udalosť v meste – Trdlofest.

Tipy pre Vás

Prístav na Baťovom kanáli

Baťov kanál je vnútrozemská 65 km dlhá vodná cesta na území Česka, čiastočne aj Slovenska, ktorá slúži na rekreačnú plavbu. Vedie z Otrokovíc do Skalice, nadväzuje však aj na splavné úseky rieky Moravy od mesta Kroměříž po mesto Otrokovice a od Skalice po Rohatec a Hodonín, na ktoré je plánované jeho napojenie

Baťov kanál vznikol v 30. rokoch 20. storočia ako projekt využívaný na zavlažovanie územia. S jeho plavebným využitím sa nepočítalo. Neskôr sa používala na prepravu uhlia. Svoj oficiálny názov „Baťov kanál" dostal 1. mája 1960 za účasti Tomáša Baťu ml. a obnovil sa tak ľudový názov „Baťák". Plavebná trasa Baťovho kanála začína v Čechách prístavom v Otrokoviciach (v Baťove) a končí na slovenskom území v prístave v Skalici, ktorá bola súčasťou už od začiatkov jeho budovania.

Prístav na Baťovom kanáli sa nachádza 3 km od centra mesta. Je ideálnym miestom pre rodinný výlet, školy v prírode, poznávacie výlety. Prístav ponúka mnoho atrakcií, požičiavanie motorových člnov, detské ihrisko, vyhliadkovú vežu, kotvenie lodí, sociálne zázemie.

V Bistre Kotva sa návštevníci môžu občerstviť a zakúpiť si drobné suveníry.

Tipy pre Vás

Zlatnícka dolina

Iba 7 kilometrov od Skalice sa na úpätí Bielych Karpát rozprestiera prímestská rekreačno-turistická oblasť Zlatnícka dolina. Ponúka možnosti ubytovania a stravovania, letných i zimných športov a turistických vychádzok. V letných mesiacoch je pre verejnosť otvorené rekonštruované veľké prírodné kúpalisko. Kilometre značkovaných trás sú celoročne lákadlom pre mnohých turistov.

Pre tých, ktorí sa rozhodnú stráviť svoj voľný čas v Zlatníckej doline bez športového náradia, ponúkajú okolité svahy a lesy, či už pomocou turistických značiek alebo i bez nich, nespočetné množstvo možností vychádzok a spoznávania prekrásnej flóry i fauny Bielych Karpát.

Príjemnou zastávkou v objatí prírody je Kamenná búda nachádzajú sa pod Čupami. V minulosti to bola poľovnícka chata a v súčasnosti je sprístupnená verejnosti. Ponúka možnosť posedenia a občerstvenia v srdci Bielych karpát.

EXPOZÍCIA LEKÁRNE MILOSRDNÝCH BRATOV

EXPOZÍCIA KNÍHTLAČE

MLYN BRATOV PILÁRIKOVÝCH